

Ništetnost odluka glavne skupštine dioničkog društva i njezin utjecaj na društvo

Sokol, Dalibor

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:981002>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava
pravo društava

Dalibor Sokol

NIŠTETNOST ODLUKA GLAVNE SKUPŠTINE DIONIČKOG DRUŠTVA
I NJEZIN UTJECAJ NA DRUŠTVO

diplomski rad

mentor: izv. prof. dr. sc. Tomislav Jakšić

srpanj 2023., Zagreb

Izjava o izvornosti

Ja, Dalibor Sokol, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Dalibor Sokol, v.r.

(potpis studenta)

SADRŽAJ

1. POPIS KRATICA.....	1
2. UVOD.....	2
3. Pojam odluke glavne skupštine dioničkog društva i odluke s nedostatkom.....	3
4. Ništetne odluke.....	4
5. Pogreške u sazivu skupštine.....	5
6. Propusti u vezi sa zapisnikom.....	8
7. Razlozi ništetnosti koji proizlaze iz sadržaja odluke.....	9
8. Protivnost moralu društva.....	10
9. Ništetnost na temelju odluke suda.....	12
10. Ostali razlozi ništetnosti.....	13
11. Propust savjetovanja uprave s radničkim vijećem prije odluke.....	16
12. Uklanjanje učinka ništetnosti unatoč razlogu ništetnosti.....	16
13. Učinak ništetnosti.....	18
14. Tužba radi ništetnosti odluke.....	19
15. Ostala pitanja.....	21
16. ZAKLJUČAK.....	25
17. POPIS LITERATURE.....	26

1. POPIS KRATICA

NN.....	Narodne novine
ZTD.....	Zakon o trgovačkim društvima
ZOR.....	Zakon o radu
VTSRH.....	Visoki trgovački sud

2. UVOD

Predmet ovog rada je ništetnost odluka glavne skupštine dioničkog društva i njezin utjecaj na društvo i ostale osobe na koje takve odluke mogu utjecati. Tema je zanimljiva iz razloga što ništetna odluka ima značajan odraz na poslovanje društva. Potreban je oprez kod donošenja odluke o ništetnosti, ali i kod podizanja tužbe za utvrđenje ništetnosti jer u oba slučaja može doći do štete za društvo i druge sudionike odnosa ako se postupa ishitreno ili sa zlom namjerom. U radu se najprije objašnjava značenje odluke skupštine i do kojih nedostataka s tim u vezi može doći. Zatim se govori o pojmu ništetnosti odluke i po poglavljima se obrađuju razlozi ništetnosti. Navode se i pojedini slučajevi iz sudske prakse kako bi se pojasnila primjena pravila. Na kraju se skreće pozornost na određena pitanja postupka koja su primjenjiva i u slučaju pobojne odluke.

Prvo poglavlje je posvećeno pojmu odluke skupštine i vrstama nedostataka do kojih pri odlučivanju može doći. Nakon poglavlja o ništetnosti odluka općenito, naredna poglavlja govore o pojedinim razlozima ništetnosti. Tako postoje poglavlja o pogreškama u sazivu skupštine, propustima vezanim uz zapisnik, povredama koje proizlaze iz sadržaja odluke, postupanju protivno moralu društva, ništetnosti na temelju odluke suda i ostalim razlozima ništetnosti. U jednom se poglavlju govori o posebnom slučaju ništetnosti kada se uprava ne savjetuje s radničkim vijećem prije odluke. Također se obrađuje uklanjanje ništetnosti unatoč tome što postoji razlog ništetnosti, ali i učinak ništetnosti općenito. Zadnja su poglavlja posvećena tužbi radi ništetnosti i drugim pitanjima vezanim uz postupak.

Može se reći da se pojedina poglavlja bave najprije općenitim pojmovima, pa zatim svakim razlogom ništetnosti zasebno, i onda obradom tužbe i ostalih procesnih pitanja kako bi se ostvarila zaštita društva, a i ostalih osoba uključenih u odnose s njim.

3. Pojam odluke glavne skupštine dioničkog društva i odluke s nedostatkom

Glavna skupština je organ dioničkog društva u kojem sudjeluju dioničari. Sudjelovati mogu svi dioničari, pa i oni bez prava glasa, iako ne mogu sudjelovati u odlučivanju.¹ Odluka skupštine je višestrani pravni posao kojim dioničko društvo izražava volju. Volju stvaraju dioničari glasovanjem, a mogu prihvatiti ili odbiti prijedlog, čime dolazi do pozitivne ili negativne odluke. Odlukama se rješava pitanje nastanka, promjene i prestanka prava i obveza iz pravnih odnosa društva, što utječe na organizaciju, rad i odgovornost društva, članova, organa i trećih.² Odluka je način oblikovanja volje društva kojom nastaju razni pravni učinci. Radi se o aktu koji uređuje poslovanje društva. Odluka skupštine nije ugovor jer je bitan sastojak ugovora suglasnost sudionika, a za odluku je dovoljna propisana većina glasova sudionika. Zato je odluka korporativni akt koji mora ispunjavati sastojke potrebne za valjanost tog pravnog posla. Takva odluka nije zahtjev manjinskih dioničara, posebna odluka određenih dioničara (što uključuje odluku povlaštenih dioničara na posebnoj skupštini), ni neodlučivanje o prijedlogu.³

Odluka mora biti u skladu s Ustavom, prisilnim propisima i moralom. Isto tako mora biti i u skladu sa statutom kao temeljnim aktom društva. Ako nije u skladu s navedenim pravilima u formalnom i materijalnom smislu, odluka ima nedostatak. Postoje formalni i materijalni razlozi nedostataka, a posljedice povrede tih pravila nisu iste. Drukčiji režim vrijedi za prividnu odluku, odluku bez učinka (pendentnu), ništetnu i pobjojnu. Podjela ovisi o tome jesu li ispunjene sve pretpostavke za donošenje odluke, koja su pravila povrijeđena, čiji interes štite ta pravila i o kakvoj se težini povrede pravila radi. Ne radi se o vrstama odluka, nego o vrstama nedostataka. Ista odluka može istodobno imati nedostatke koji su razlog za ništetnost, pobjojnost i koje predstavljaju odluke bez pravnog učinka. U slučaju postojanja razloga za ništetnost i pobjojnost kod iste odluke, pa u postupku presudom bude utvrđena ništetnost, posljedice su iste, a razlika je u načinu kako se dođe do toga, i načinu i vremenu isticanja nedostatka.⁴ Ništetnost se može istaknuti tužbom (ako se drukčije ne ukloni) ili na drugi način, ali skupština može bez presude donijeti drugu ispravnu odluku o istoj stvari.

¹ Pogledati Petrović S.; Ceronja P., *Osnove prava društava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019., str. 139.

² Pogledati Pavlović M., *Razlike između ništavosti i pobjojnosti odluka skupštine društva kapitala*, 1. dio, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, br. 5 (2005) 1, str. 37.

³ Pogledati Gorenc V.; Česić Z.; Buljan V.; Brkanić V., *Komentar zakona o trgovačkim društvima*, RRiF-plus, Zagreb, 2008., str. 764-765.

⁴ Pogledati Barbić J., *Pravo društava*, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2020., str. 1509-1510.

Tužba za utvrđenje ništetnosti je krajnje sredstvo za isticanje ništetnosti i može se podići ako se ništetnost ne ukloni na drugi način.⁵

4. Ništetne odluke

Ništetna je odluka koju pravni poredak ne priznaje zbog teškog pravnog nedostatka (neovisno je li taj nedostatak formalan ili materijalan). Nema učinka koji se donošenjem odluke skupštine htio postići. Ništetnost nastaje po zakonu donošenjem odluke skupštine kad se ispuni zakonska pretpostavka, bez dodatne pravne radnje da bi odluka skupštine bila ništetna. Pobjnost je pravilo, a ništetnost iznimka. Međutim, ne može se reći da odluke nema jer zakon iznimno određuje kad se ništetnoj odluci priznaje učinak. Daje se prednost pravnoj sigurnosti kad bi veća šteta nastala nepriznavanjem učinka ništetnoj odluci nego odstupanjem od toga da joj se učinak ne prizna. To je posebnost u odnosu na obvezno pravo.⁶

Treba razlikovati ništetnost odluka drugih organa, npr. uprave i nadzornog odbora. Te su odluke ništetne ako su protivne prisilnim propisima (što obuhvaća i Ustav), statutu i moralu, a ne radi se o pobjnosti. Ovdje ne treba razlikovati ništetnost i pobjnost, pa se ne govori o rokovima za pobijanje, a posljedice ništetnosti iste su kao i kod svakog drugog posla. Također treba razlikovati ništetnost glasa na skupštini. On se ne uzima u obzir pri rezultatima glasovanja, npr. kod zlorabe i ponašanja protivnog lojalnosti, i ne dolazi do ništetne odluke, nego bi moglo doći tek do pobjnosti odluke skupštine ako bi ništetan glas zbog pogrešnog uzimanja u obzir utjecao na donošenje konačne odluke.⁷

Razlozi ništetnosti određeni su kao *numerus clausus* Zakonom o trgovačkim društvima Narodne novine (u nastavku teksta NN) br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23 (u nastavku teksta ZTD) u čl. 355., 358., 359. i drugim slučajevima u kojima zakon izričito određuje. Razlozi ništetnosti su određeni i u Zakonu o sudskom registru NN br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22 u

⁵ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 3, str. 774.

⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1514.

⁷ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1514-1515.

pravilima o brisanju odluke upisane u sudski registar i u Zakonu o radu (u nastavku teksta ZOR) NN br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22 u čl. 150. st. 12.⁸

Budući da se radi o prisilnom propisu, ni statutom se ne mogu odrediti drugi slučajevi ništetnosti. Riječ je o najtežim povredama prava društava koja se ipak moraju restriktivno tumačiti jer se kod ništetnosti radi o iznimci, a ne o pravilu.⁹

Razlozi ništetnosti po ZTD-u su: propusti u sazivu skupštine, formalni propusti na skupštini, materijalni razlozi ništetnosti svakog posla, sudske odluke, posebni slučajevi, i provedba sudske odluke o brisanju upisa odluke skupštine u sudskom registru ili upisa na temelju odluke. Razlike u posljedicama su moguće samo u odnosu na posebne okolnosti, npr. brisanje odluke u registru ima posebne učinke glede učinka upisa prema trećima u dobroj vjeri.¹⁰

5. Pogreške u sazivu skupštine

Ništetne su odluke skupštine ako je nisu sazvale ovlaštene osobe po zakonu i ako nisu donijele ispravnu odluku. Isto vrijedi ako poziv nije objavljen u glasilu društva sukladno zakonu, odnosno kada poziv nije poslan preporučenim pismom u skladu sa zakonom. Riječ je o najtežim povredama zaštite dioničara po ZTD-u čl. 277. st. 2. i 3. i čl. 277. st. 3 i 6. Povrede odredbi iz čl. 277. st. 3. koje nisu prethodno navedene govore o djelovanju nakon saziva skupštine, pa je u takvim slučajevima moguća pobožnost.¹¹

Međutim, moguće je da ništetna odluka u navedenom slučaju bude ipak ispravna ako su svi dioničari bili na skupštini, pri čemu se nijedan nije usprotivio tako donesenoj odluci unatoč propustu u sazivanju, jer se smatra da u tom slučaju dioničari nisu bili oštećeni jer su ionako svi sudjelovali na skupštini. Radi se o slučajevima kada se svi dioničari spontano okupe ili je sazove neovlaštena osoba, a dođu svi dioničari. To će najčešće biti kada dioničko

⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1515-1516.

⁹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1516.

¹⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1516-1517.

¹¹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1517.

društvo ima svega nekolicinu dioničara. Kada skupštinu saziva uprava, njezini članovi moraju biti valjano imenovani i upisani u sudskom registru u vrijeme donošenja odluke o sazivanju skupštine. Ako manjina nije valjano imenovana, takve odluke ne bi bile nišetne. Ako većina članova nije valjano imenovana, to ne bi imalo utjecaja ako bi bili upisani u registru jer bi se upisom nedostatak uklonio. Međutim, odluka o sazivanju bila bi pobjna ako bi skupština bila sazvana na temelju njihove nišetne odluke, a bila bi nišetna ako uprava uopće nije donijela odluku o sazivu. To vrijedi i za likvidatore, a ono što je prethodno navedeno o imenovanju članova uprave vrijedi i za izbor članova nadzornog odbora.¹² Treba spomenuti da nadzorni odbor mora sazvati skupštinu kada je to potrebno radi dobrobiti društva, i o tome donosi odluku običnom većinom glasova.¹³ Ako dobrobit društva ne zahtijeva sazivanje skupštine, a nadzorni odbor je sazove, to nema utjecaja na uredno sazvanu skupštinu.¹⁴

Dioničari s najmanje 5 posto temeljnog kapitala mogu sazvati skupštinu uz ovlast suda. U suprotnom, odluke donesene na takvoj skupštini će biti nišetne. Dobiju li ovlast suda dioničari s manje od 5 posto temeljnog kapitala, moguća je pobjnost odluka ako bi saziv utjecao na donošenje odluke. Pogreške u objavi poziva dovode do nišetnosti ako se ne objave određeni podaci ili se netočno objave. Poziv se mora objaviti u glasilu društva, a u svakom slučaju na internetskoj stranici sudskog registra. Moraju se objaviti tvrtka i sjedište društva, mjesto i vrijeme skupštine, dnevni red i uvjeti sudjelovanja i korištenja pravom glasa. Propust navođenja tvrtke i sjedišta ne mora značiti neuredan saziv ako nema sumnje o kojem se društvu radi. Također je glede mjesta i vremena bitno da nema sumnje gdje se i kada održava. Pritom se ne mora navesti predviđeno trajanje skupštine. Potrebno je, međutim, navesti uvjete za sudjelovanje i ostvarivanje prava glasa u skladu sa statutom. Ako takvih uvjeta nema, pa može doći svaki dioničar bez najave, odluke ne bi bile nišetne ako u pozivu ne bi bilo objavljeno pravo sudjelovanja i prava glasa jer se radi o općepoznatim uvjetima bez posebnih radnji.¹⁵

Skupštinu se može sazvati preporučenim pismom ako su dioničari društvu poimenično poznati, a dan kad je pismo poslano smatra se danom objave poziva. Preporučeno pismo se šalje dioničarima koji su upisani u registru dionica.¹⁶ Nišetne su odluke kada poziv poslan preporučenim pismom nije poslan svim dioničarima uredno, npr. kada barem jednom

¹² Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1518-1519.

¹³ Pogledati čl. 263. st. 4. *ZTD-a*, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.)

¹⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1519.

¹⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1519-1520.

¹⁶ Pogledati čl. 277. st. 6. *ZTD-a*, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.)

dioničaru nije poslan poziv ili mu nije uredno poslan poziv (npr. kada je poziv poslan na pogrešnu adresu). Ako slanje poziva preporučenim pismom zamjenjuje objavu poziva, posljedice neurednosti moraju biti iste.¹⁷

Treba spomenuti i odluku Visokog trgovačkog suda (u nastavku teksta VTSRH) Pž-366/99 od 2.3.1999.¹⁸ Sud je stava da je odluka skupštine ništetna jer uz poziv nije bio objavljen dnevni red s prijedlogom odluka iz kojih se vidi izbor osoba koje se predlažu za članove nadzornog odbora. To je točno, ali se postavlja pitanje sankcije za te povrede. Ovdje sud širi razloge ništetnosti, a zanemaruje pobjodne odluke i da su razlozi ništetnosti određeni kao *numerus clausus* za najteže povrede pri čemu se razlozi ništetnosti moraju tumačiti restriktivno. Osim toga, odluke suprotne zakonu ili statutu su pobjodne. Dakle, propusti u objavi poziva bi doveli do ništetnosti samo ako poziv ne bi bio uopće objavljen, odnosno kada bi poziv povrijedio čl. 277. st. 3. ZTD-a, što znači da u njemu nije navedena tvrtka i sjedište društva, mjesto i vrijeme skupštine i sl. Ali niti tada neće doći do ništetnosti ako bi sudjelovali svi dioničari. Može se reći da sud na sve te objave gleda kao na cjelinu. Međutim, poziv i dnevni red nisu isto. Tome u prilog govori i odredba da nakon objave dnevnog reda dioničari mogu tražiti da se objave prijedlozi odluka. Dakle, ni dnevni red ni prijedlozi odluka nisu isto. Ako se donese odluka o neobjavljenoj točki dnevnog reda, radilo bi se o pobjonosti. Ako se ne objavi ono što je potrebno objaviti uz poziv (npr. prijedloge odluka), radi se o pobjonosti čak i ako za odluku glasaju svi prisutni dioničari jer pravila štite i one koji nisu sudjelovali, ali bi možda sudjelovali da su znali da će se odlučivati o točkama dnevnog reda koje nisu bile objavljene.¹⁹

Ako je zakonom ili statutom predviđeno više načina obavještanja dioničara o sazivu, pa se iskoristi samo jedan, ne radi se ni o ništetnosti ni o pobjonosti. Dovoljan je uredan saziv na barem jedan od predviđenih načina.²⁰

Ponovno se osvrćemo na to da odluka skupštine neće biti ništetna ako sudjeluju svi ovlašteni dioničari ili su svi zastupljeni. Pritom se ne računaju vlastite dionice ni dionice ovisnih društava, ali se računaju dioničari bez prava glasa (npr. imatelji povlaštenih dionica bez prava glasa, kojima je pravo glasa isključeno i sl.) jer imaju pravo sudjelovati na

¹⁷ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1520.

¹⁸ Odluka je objavljena u listovima Informator, br. 4708 od 21.4.1999., str. 6. i Pravo i porezi, br. 8/1999, str. 88.

¹⁹ Pogledati Markovinović H., *Ništavost odluka glavne skupštine*, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, br. 2 (2002) 4, str. 124-126.

²⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1521-1522.

skupštini. Ako jednu dionicu ima više dioničara, dovoljna je prisutnost ovlaštenog zastupnika ili svih imatelja dionice. Za valjanost tako donesenih odluka nije potrebno da se svi dioničari suglase s odlukama, ali je potrebno da se nitko općenito ne usprotivi takvom donošenju odluka. Iskaže li barem jedan svoje protivljenje, može se raspravljati o svim odlukama, ali se ne može valjano odlučivati. Dioničar koji bi sudjelovao, a ne bi se usprotivio takvom donošenju odluka, izgubio bi mogućnost pobijanja. Ako društvo ima samo jednog dioničara, ne govori se o povredi saziva, a ako do toga i dođe, ništetnost se otklanja sudjelovanjem tog jedinog dioničara na skupštini.²¹

Za činjenicu da nema ništetnosti odluke skupštine ako svi dioničari sudjeluju na skupštini možemo naći razlog u tome što je društvo zajednica koja uređuje odnose unutar sebe. U skladu s time miješanje suda bi trebalo biti što manje, uzimajući u obzir volju članova i bit društva, a to obuhvaća i zajednički cilj. Društva uglavnom posluju s ciljem stjecanja dobiti, ali može se raditi i o olakšanju gospodarske djelatnosti, pružanju usluge članovima i sl.²²

6. Propusti u vezi sa zapisnikom

U zapisniku sa skupštine koji sastavlja javni bilježnik navode se donesene odluke. Također se unose mjesto i vrijeme skupštine, ime i prezime javnog bilježnika, način i rezultat glasovanja te utvrđenje predsjednika skupštine o odlukama. Zapisniku se prilaže popis sudionika skupštine i dokaz saziva, s time da takav dokaz nije potreban ako je naveden u zapisniku sa svojim sadržajem. Zapisnik potpisuje javni bilježnik, a nakon skupštine uprava odmah ovjereni primjerak s priložima dostavlja registarskom sudu.²³

Ništetna je odluka koja nije navedena u zapisniku, kao i odluka koja ne sadrži utvrđenje predsjednika o odlukama, i načinu i rezultatu glasovanja. Mora se moći jasno

²¹ Barbić. J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1522.

²² Pogledati Marković N., *Ništavost i pobožnost odluka skupština trgovačkih društava kapitala*, Javni bilježnik, Hrvatska javnobilježnička komora, Zagreb, br. 8 (2004) 18-19, str. 47.

²³ Pogledati Mijatović. N., *O zapisniku s glavne skupštine dioničkog društva i nekim drugim pitanjima*, Informator, Novi informator, Zagreb, br. 60 (2012) 6081, str. 6.

provjeriti koliko je glasova *za*, a koliko *protiv* u rezultatima glasovanja. Dioničare kojima je isključeno pravo glasa treba navesti poimenično ili jasno (npr. svi članovi uprave kod odluke o razrješnici). U slučaju spora oko toga tko ima pravo glasa, ništetna je odluka ako se u zapisniku ne navede čije je pravo glasa isključeno. Ništetna je i odluka ako zapisnik nije sastavio i potpisao javni bilježnik, bez mjesta i vremena skupštine, imena, prezimena ili potpisa javnog bilježnika, pri čemu ipak nije potrebno navesti svjedoke.²⁴

U razloge ništetnosti ne ubrajamo slučajeve kod kojih zapisnik ne sadrži prigovore dioničara, tražena isključenja prava glasa za dioničare i sl. jer to zakon ne određuje, ali bi to mogao biti razlog za pobojnost odluke.²⁵

7. Razlozi ništetnosti koji proizlaze iz sadržaja odluke

Ovdje govorimo o protivnosti odluke biti društva i kada je odluka u suprotnosti s pravilima koja isključivo ili pretežno štite interese vjerovnika ili javni interes. Do preklapanja dolazi ako isto pravilo štiti više interesa. Budući da odluka mora biti sadržajno protivna biti, nije dovoljna procesna povreda. To znači protivnost ustroju društva (skupština nije nadležna odlučiti), npr. to će biti odluka o vođenju poslova ako uprava nije zatražila od skupštine da takvu odluku donese, a zakon nije izričito odredio njezinu nadležnost. Protivne biti bile bi i odluke koje povređuju osobnost društva, jednakost i odgovornost članova nadzornog odbora, ali i odluka koja ovlašćuje upravu da u ime društva stekne njegove dionice bez ograničenja, preko zakonskih ovlasti ili bez cjenovnog okvira. Sve su takve odluke ništetne. Odstupanja od zakonom čvrsto određenih odnosa između organa društva moraju biti izričito predviđena i dopuštena.²⁶

Ništetna je odluka koja odstupa od zakona ako to nije izričito dopušteno ili kada uređuje zakonski neuređena pitanja ako je to zakonski izričito isključeno. Upiše li se u registar odluka s takvom promjenom statuta, ona je valjana, ali se može pobijati tužbom za utvrđenje ništetnosti upisa. Nakon roka za tužbu (30 dana od saznanja za upis, odnosno 3 godine od

²⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1523.

²⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1523.

²⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1523-1525.

upisa) ne može se više pozivati na ništetnost. U tome je razlika u odnosu na obvezno pravo u kojem ne postoji rok u kojem se može podignuti tužba za utvrđenje ništetnosti. No, podizanje tužbe bi u praksi trebalo biti rijetko jer bi sud na to trebao paziti po službenoj dužnosti.²⁷

Pravila koja isključivo ili pretežno štite interese vjerovnika, primjerice, obuhvaćaju zahtjev za održavanjem kapitala, zabranu isplate dividende koja ne počiva na dobiti iz računa dobiti i gubitka, zabranu povrata uplaćenog društvu, zabranu kamata na ulog i povredu pravila o izradi godišnjih financijskih izvješća ako bitno narušavaju prikaz stanja ili prihoda i procjene stavki bilance. Uredno prikazivanje stanja društva je u interesu vjerovnika jer se tako kod njih potiče povjerenje prema društvu.²⁸

Pravila o zaštiti javnog interesa obuhvaćaju povrede javnog poretka, kao što su povrede ustavnih vrijednosti i jednakosti, slobode poduzetništva, privatne imovine i sl. (osim ako je odstupanje dopušteno), pravila o suodlučivanju jer štite odnos rada i kapitala (ništetne su odluke koje otežavaju sudjelovanje predstavnika radnika u nadzornom odboru), ali i pravila iz različitih drugih područja kao što je povreda pravila o zaštiti okoliša, zdravlja, sigurnosti, tržišnog natjecanja i sl. Ovdje valja spomenuti i odluke koje su objektivno nemoguće (želi se postići nemoguć cilj) i perpleksne (nerazumne zbog neotklonjive proturječnosti pa od nje ne može nastati druga odluka).²⁹

8. Protivnost moralu društva

Zakon ne govori da je za ništetnost potrebna suprotnost sadržaja odluke moralu društva, već je dovoljno ako je ona suprotna moralu. Iz toga proizlazi da ništetnost ne obuhvaća samo sadržaj, nego i cilj odluke, odnosno da su njezin motiv ili cilj suprotni moralu. Također, moral ne obuhvaća samo poslovni moral, nego cijeli moral u skladu s granicama autonomije. Odluka je isto tako ništetna ako je protivna prisilnim propisima koja nisu sadržana u zakonima, ali su u javnom interesu. To je slučaj s osobama koje nisu ovlaštene

²⁷ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1524.

²⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1525-1526.

²⁹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1526-1527.

pobijati odluke. Dakle, to su uglavnom vjerovnici. No, oni su zaštićeni odredbom o ništetnosti odluke koja bi bila protivna pravilima o zaštiti njihovih interesa, pa pravilo o moralu pruža zaštitu koja prelazi ta pravila. To im je jedina zaštita od štetnog djelovanja skupštine ako nema povrede prisilnih propisa kad dođe do očite nepravde i svjesnog izigravanja. Protivnost moralu predstavlja zloraba ovlasti skupštine i svjesno nanošenje štete vjerovnicima i ostalima kojih se odluka tiče. O tome se ne radi kada o održavanju skupštine nije obavješten nadzorni odbor jer je mogao saznati da se ona održava iz objave poziva, niti kada na skupštini sudjeluju samo 2 osobe jer to ovisi o volji dioničara.³⁰

Valja napomenuti da su slučajevi suprotnosti prisilnim propisima koja nisu sadržana u zakonu rijetki. No, budući da brzinu razvoja današnjeg društva često ne prati zakonodavac, izneseno pravilo može biti korisno.³¹

Uz pojmove javnog interesa i morala vezan je i pojam lojalnosti. Načelo lojalnosti razvilo se u društvima osoba, a njegov odraz vidimo u zabrani konkurencije kao zabrani zlorabe prava. To je opća, nepisana dužnost kojoj se teško određuju granice, a proizlazi iz odnosa članova usmjerenih na ostvarenje cilja društva. Za razliku od obveze koja proizlazi iz ugovora, dužnost nije utuživa, ali u slučaju povrede dužnosti mogu nastupiti posljedice za onoga tko je počinio takvu povredu. Članovi moraju svojim djelovanjem omogućiti postizanje cilja društva. Načelom lojalnosti štite se manjinski dioničari, ali i većina od zlonamjerne manjine (npr. tužbom kojom se pobija odluku skupštine). Ako je više dioničara, intenzitet lojalnosti je manji i obrnuto. Možemo zaključiti da nitko ne smije koristiti članstvo u vlastitom interesu, a na štetu društva i ostalih dioničara. U suprotnom, u pitanje dolaze pojedinačni interesi članova i cilj društva.³²

Glede dosega javnog interesa i morala, dobro je skrenuti pažnju na 2 teorije. Klasična teorija smatra da ne postoji obveza lojalnosti prema dioničkom društvu iz više razloga. Naime, između članova nema bliskog odnosa kao u društvima osoba. Zatim, članovi nemaju aktivnih obveza prema društvu povodom kojih bi moglo doći do povrede takve lojalnosti. Također smatra se da je član ovlaštenik prava glasa koje može koristiti za svoje interese, pa i suprotno interesima društva. S druge strane, suvremena teorija smatra da članovi moraju djelovati u skladu s interesima društva. Njemačka praksa također govori da član mora

³⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1527-1528.

³¹ Pogledati Čuveljak J., *Ništavost i pobjonost odluka skupštine trgovačkog društva*, Financije i porezi, TEB Poslovno savjetovanje, Zagreb, br. (2009) 1, str. 266.

³² Pogledati Trkanjec M., *Načelo lojalnosti u trgovačkim društvima u kontekstu zabrane zlorabe prava*, Pravo u gospodarstvu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, br. 58 (2019) 4, str. 615-631.

djelovati kao član zajednice, vođen načelom lojalnosti. Iz navedenog proizlazi da član načelno ne bi trebao stavljati interese društva ispred svojih, no isto tako ne bi smio niti zloupotrebjavati svoja članska prava.³³

Važno je razlikovati moral od dobrih poslovnih običaja. Dobri poslovni običaji nisu kogentni i ne mogu ograničavati autonomiju. Njih sud svojom odlukom priznaje tako što ih je primijenio kao izvor prava i time utvrdio da su u skladu s Ustavom, prisilnim propisima i moralom, a smatraju se pretpostavljenom voljom strana.³⁴

9. Ništetnost na temelju odluke suda

Ništetna je odluka koju sud proglasi ništetnom na temelju tužbe za utvrđenje ništetnosti. Ovdje se radi o deklaratornoj tužbi i presudi, ali glede upisa u registar može djelovati konstitutivno s obzirom na to da se takva presuda odnosi na svakoga (pa i one koji nisu sudjelovali u postupku), i po njoj svi moraju postupati (npr. vratiti isplate primljene protivno ništetnoj odluci). Odluka također može biti proglašena ništetnom na temelju tužbe za pobijanje. Tada se radi o konstitutivnoj tužbi i presudi, a odluka je ništetna snagom pravomoćnosti. Ništetnost ima učinak *ex tunc*. Dakle, učinak presude nastaje pravomoćnošću i učinak presude je apsolutan. Posljedica je ista neovisno je li bila riječ o ništetnoj ili pobjojnoj odluci.³⁵

Učinak ništetnosti na temelju odluke suda ogleda se i u brisanju upisa odluke u registru, ali i upisa koji se temelji na toj odluci. Primjerice, ništetnost upisa članova nadzornog odbora u sudskom registru na temelju ništetne ili pobijene odluke o izboru članova nadzornog odbora. Tu govorimo o odlukama o promjeni statuta, temeljnog kapitala, suglasnosti vezane uz poduzetničke ugovore, prestanku i nastavku društva, priključenju, pripajanju, spajanju i preoblikovanju. Upis se može brisati na zahtjev ovlaštenika ili po službenoj dužnosti. Brisana odluka je ništetna od početka, a postoje i odredbe o zaštiti trećih u čl. 66. st. 2. i 3. ZTD-a.

³³ Pogledati Marković-Bajalović D., *Ništavost i pobjojnost odluke skupštine akcionarskog društva*, Pravo u gospodarstvu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, br. 51 (2012) 3, str. 722.

³⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1528.

³⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1528-1529.

Razlog ništetnosti je odluka suda neovisno je li odluka skupštine bila ništetna ili pobojna. Učinak brisanja je deklaratoran ili konstitutivan. Ako je ništetnost uklonjena upisom odluke kad je moguće ukloniti ništetnost u skladu s čl. 356. ZTD-a, učinak brisanja je konstitutivan. Činjenica da se po čl. 356. ZTD-a zbog upisa odluke ne može pozivati na ništetnost, ne djeluje na brisanje, pa odluka može biti ništetna. Dakle, odluka ostaje takva kakva je (ništetna) i proizvodi učinke jer nije poništena. No, treba napomenuti da ovlaštenik ne bi mogao zahtijevati brisanje iz razloga uklonjenog upisom odluke, ali sud može brisati upis po službenoj dužnosti.³⁶

10. Ostali razlozi ništetnosti

Ništetna je odluka skupštine suprotna odluci o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala, odluka o sudjelovanju u dobiti novih dionica izdanih pri povećanju kapitala i odluka o upotrebi dobiti prethodne godine kod povećanja temeljnog kapitala iz sredstva društva ako se ne upišu u registar u 3 mjeseca od donošenja odluka. Zatim, ništetna je odluka o smanjenju i istodobnom povećanju temeljnog kapitala smanjenog ispod najnižeg propisanog iznosa ako se ne upiše u registar u 6 mjeseci od donošenja. Također je ništetna odluka o promjeni ranijeg godišnjeg financijskog izvješća koje je ispita revizor i odluka o upotrebi dobiti ako te odluke o promjeni ne ispita revizor i ne podnese izvješće bez rezerve u roku od 2 tjedna od donošenja.³⁷

Na ništetnost odluke o izboru članova nadzornog odbora primjenjuju se pravila o povredi saziva, unošenju podataka o glasovanju i odluke skupštine u zapisnik, i proglašenju odluke skupštine ništetnom na temelju pravomoćne presude donesene povodom tužbe za pobijanje. Odluka o izboru članova nadzornog odbora ništetna je ako je sastavljen suprotno zakonu ili statutu, ako osoba nije predložena po zakonu ili statutu, ako je izabrano više

³⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1529.

³⁷ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1530.

članova nego što je određeno zakonom ili statutom, i ako osoba na dan početka tijeka mandata ne ispunjava zakonske uvjete.³⁸

Ništetan je izbor članova nadzornog odbora ako se ne poštuju zakonska ograničenja (npr. nisu potpuno poslovno sposobni, ujedno su i članovi uprave istog društva, prokuristi, opunomoćenici i sl.). Odluka je pobojna ako nisu ispunjeni uvjeti iz statuta. Svojstva člana moraju postojati na početku trajanja mandata. Smije se izabrati osoba koja do tog trenutka može ukloniti smetnju odnosno ispuniti uvjete za izbor odnosno imenovanje (npr. davanjem ostavke u upravi istog društva). Tome se ubraja i slučaj kada ima više članova nego što zakon dopušta ili kada je u statutu navedeno da ima manje od 3 člana ili paran broj, jer je to protivno zakonu zbog čega na to sud i pazi po službenoj dužnosti. Ako se izabere više članova nego što određuje statut, ništetna je odluka o izboru svih članova jer su svi jednaki u tom izboru, neovisno o redosljedu navođenja u odluci. Ako se izabere manje, izbor je valjan, ali treba izabrati i one koji nedostaju. Ako se u međuvremenu promijeni statut (npr. da se paran broj članova zamijeni neparnim) tako da se poveća ili smanji broj članova nadzornog odbora, nakon toga će biti potrebno opozvati višak ili izabrati članove koji nedostaju da popune statutom određen broj članova. Iako bi u pravilu trebalo imenovati članove nadzornog odbora koji nedostaju, nadzorni odbor bi mogao imati manji broj članova od onog koji je propisan ako bi tako mogao donositi odluke. To znači da nadzorni odbor ne mora imati puni broj članova i mogao bi u takvom slučaju donositi odluke. Kad nisu ispunjeni uvjeti za sve članove, valjan je izbor onih koji ispunjavaju uvjete, a ništetan onih koji ne ispunjavaju. Ništetan je i izbor osobe koja ne ispunjava uvjete po posebnom zakonu, kao i izbor osobe koja nije predložena po zakonu ili statutu kako bi se izbjegli ishitreni izbori bez potrebnog postupka. Nema ništetnosti kada se o prijedlogu nadzornog odbora o izboru članova tog organa glasuje prije nego o prijedlogu dioničara, a zakon određuje da se prvo glasuje o prijedlogu dioničara po čl. 294. ZTD-a, ali je moguća pobojnost.³⁹

Primjenu navedenih pravila možemo vidjeti na primjeru odluke VTSRH-a Pž-5232/09. Ako nadzorni odbor uopće ne predloži kandidate za članove nadzornog odbora, a dioničari također ne podnesu takav prijedlog upravi najkasnije 2 tjedna prije skupštine, nego to učine na glavnoj skupštini, pa skupština po tako danom prijedlogu donese odluku o imenovanju članova nadzornog odbora, odluka je ništetna. Unatoč sazivu skupštine na prijedlog dioničara, treba se primjenjivati čl. 280. st. 3. ZTD-a o navođenju prijedloga odluka za članove

³⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1530-1531.

³⁹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1531-1533.

nadzornog odbora u objavi dnevnog reda. Ne radi se o dopuni dnevnog reda nakon saziva. Ako takav prijedlog nema naznaku imena, zanimanja i prebivališta članova nadzornog odbora, to nije razlog ništetnosti jer su razlozi ništetnosti određeni kao *numerus clausus*. Dakle, zaključujemo da nadzorni odbor nije predložio članove, a niti dioničari nisu predložili članove po čl. 283. ZTD-a, pa je odluka skupštine ništetna.⁴⁰

Osim iz razloga ništetnosti odluka glavne skupštine, odluka o utvrđivanju godišnjih financijskih izvješća ništetna je i ako je sadržaj izvješća suprotan pravilima o isključivoj ili pretežnoj zaštiti vjerovnika, ako nije bilo revizije izvješća po zakonu ili je nisu obavile ovlaštene osobe, kao i kada nisu poštovane odredbe zakona ili statuta o unosu sredstava u rezerve i korištenju sredstava iz njih. Ne moraju kumulativno postojati svi navedeni razlozi. Nije razlog ništetnosti da je na istoj skupštini imenovan revizor, pa je tek onda donesena odluka o godišnjim financijskim izvješćima. To stoga što revizor može obaviti posao ispitivanja tih izvješća i prije imenovanja, ali je moguće da ako ne bude valjano imenovan, neće biti za to ni plaćen. Moglo bi doći, međutim, do poboynosti jer za ništetnost se traži da revizija nije obavljena. Revizor i revizorsko društvo moraju biti ovlašteni i neovisni. Za ništetnost je bitna protivnost prisilnim propisima, odnosno da se revizor nije pridržavao najnužnijih standarda, npr. nije obavio dovoljno radnji, nije dao objašnjenja i mišljenje. Kad govorimo o rezervama, misli se na povredu odredbi o upotrebi dobiti i korištenju rezervi. Unatoč tome što povreda statuta inače ne dovodi do ništetnosti, ovdje nije tako. To se odnosi na unos sredstava u sve rezerve, neovisno jesu li uređene zakonom (npr. statutarne rezerve). Ništetnost odluke uprave i nadzornog odbora o izvješćima dovodi i do ništetnosti odluke skupštine o upotrebi dobiti donesene na temelju ništetnih odluka jer se njome raspoređuje dobit iz neutvrđenih izvješća. Odluka uprave i nadzornog odbora o izvješćima je ništetna iz istih razloga iz kojih je ništetna i odluka skupštine. Ništetna je i odluka odbora ili komisije nadzornog odbora kojom se daje suglasnost na izvješća jer to mora obaviti nadzorni odbor. Kako ništetnost djeluje *ex tunc*, moraju se utvrditi nova izvješća koja je potrebno i revidirati. Moguće je da to bude važan razlog za opoziv uprave, dok za opoziv nadzornog odbora nije potreban razlog. To stoga što se može raditi o tome da nisu postupili kao uredni i savjesni gospodarstvenici, odnosno predložili su dioničarima ništetnu odluku.⁴¹

⁴⁰ *Zakon o trgovačkim društvima*, iusinfo.hr/sudska-praksa/SE500B4788S09D20091006 (31.3.2023.).

⁴¹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1533-1536.

11. Propust savjetovanja uprave s radničkim vijećem prije odluke

Prema čl. 150. i čl. 151. st. 3. ZOR-a poslodavac se prije odluke o važnim pitanjima za položaj radnika mora savjetovati s radničkim vijećem, odnosno sindikalnim povjerenikom.⁴² Skupština odlučuje o pitanjima vođenja poslova kad to zatraži uprava ili kad uprava nije dobila suglasnost nadzornog odbora, pa nadzorni odbor prepusti odluku skupštini, ali u tom slučaju skupština ne može odbiti odlučiti o pitanju vođenja posla koje se stavlja pred nju. Mora doći do savjetovanja s radničkim vijećem o očekivanim pravnim, gospodarskim i socijalnim posljedicama za radnike ako se planiranom statusnom promjenom ili poduzetničkim ugovorom na novog poslodavca prenese poduzeće ili pogon jer se time *ex lege* na njega prenose i ugovori o radu. Ne obavi li uprava savjetovanje s radničkim vijećem, pa skupština donese odluku zbog koje dođe do takvog prijenosa ugovora o radu, odluka skupštine bit će ništetna. Pritom društvo i uprava također odgovaraju i za prekršaj. Nije potrebna suglasnost radničkog vijeća, već je dovoljno da se savjetovalo s radničkim vijećem kako bi se dioničarima na skupštini mogla prikazati stajališta tog vijeća oko takve odluke.⁴³

12. Uklanjanje učinka ništetnosti unatoč razlogu ništetnosti

Na ništetnost se ne može pozvati u zakonski određenim slučajevima upisa ništetne odluke u sudski registar iz razloga zaštite pravne sigurnosti i učinka upisa. Tada odluka postaje valjana ako nema drugog razloga ništetnosti koji se ne može otkloniti upisom odluke u sudski registar. To ne vrijedi kad je odluka proglašena ništetnom povodom tužbe za ništetnost ili pobijanje. Upisom se takva ništetna odluka više ne može osnažiti. Rijetko će sud upisati takvu ništetnu odluku u sudski registar jer na to sud pazi po službenoj dužnosti. Treba napomenuti da sud ne bi smio upisati odluku koja nije ispravno navedena u zapisniku. Za takvo uklanjanje ništetnosti odluka treba biti upisana u glavnu knjigu sudskog registra suda koji je nadležan za takav upis društva. Nije potrebna objava upisa. Moguće je i da se upiše za

⁴² Pogledati čl. 150. i 151. ZOR-a, zakon.hr/z/307/Zakon-o-radu (17.4.2023.)

⁴³ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1536-1538.

vrijeme parnice za utvrđenje ništetnosti. Upisom u registar odluka stvara učinke kao da je bila ispravno unesena u zapisnik zbog čega se kasnije više ne može brisati.⁴⁴

S druge strane, ništetnost se uklanja istekom 3 godine od upisa odluke u registar u slučajevima kada je došlo do propusta u sazivu, odluke suprotne biti i prisilnim propisima, i odluke suprotne moralu. Ako u vrijeme istjecanja roka traje spor zbog tužbe za utvrđenje ništetnosti, rok se produljuje do pravomoćnosti ili drukčijeg rješenja spora. To su teški razlozi ništetnosti koji se ne bi smjeli ukloniti prije isteka roka za brisovnu tužbu. Taj rok od 3 godine računa se od upisa odluke u sudski registar i počinje teći idućeg dana od dana upisa. To je materijalnopravni, prekluzivni rok. Za produljenje roka parnica mora trajati (tužba mora biti dostavljena društvu), a mora trajati i u vrijeme istjecanja roka. Trebalo bi biti dovoljno da je tužba dostavljena sudu unutar 3 godine tako da je on može unutar 3 godine dostaviti tuženiku. Ako sud to ne učini u roku, rok se produljuje do pravomoćnosti ili drukčijeg kraja spora. Uspjeh u parnici rezultira ništetnošću odluke koja bi se uklonila istekom roka za podizanje takve tužbe. Ne uspije li u parnici, ništetnost je uklonjena pravomoćnošću odluke ako je odluka donesena nakon isteka roka, a ako je odluka donesena prije isteka roka, ništetnost je uklonjena istekom tog roka. Kraj parnice nastupa pravomoćnošću.⁴⁵

U slučaju neurednog saziva preporučenim pismom, na ništetnost se ne može pozvati ako se s odlukom suglase neuredno pozvani dioničari. Dioničari ne daju suglasnost odlukom na skupštini, nego je suglasnost pojedinačno iskazana. Suglasnost bi dioničari mogli dati usmeno, glasanjem za neku odluku (pa se glas zabilježi u zapisniku) ili konkludentno ako izvrše odluku (npr. dadu suglasnost na izbor člana nadzornog odbora). Takvim uklanjanjem ništetnosti odluka postaje zakonita i ne može se više osporavati ili brisati iz razloga kojih nema. Navedeno se primjenjuje i na ništetnost odluka o povećanju temeljnog kapitala i smanjenje ispod najnižeg dopuštenog iznosa uz istodobno povećanje temeljnog kapitala ako takve odluke nisu bile pravodobno upisane u sudski registar. To su odluke bez učinka, a za učinak je potreban upis u sudski registar.⁴⁶

Dobro je spomenuti da je utjecaj protoka vremena na odnose u društvu odraz života pa su ograničenja potrebna zbog pravne sigurnosti u poslovanju društva.⁴⁷

⁴⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1538-1539.

⁴⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1539-1540.

⁴⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1540.

⁴⁷ Čuveljak J., *op. cit.* u bilj. 31, str. 268.

13. Učinak ništetnosti

Rezultat ništetnosti je da odluka ne proizvodi namjeravani učinak. Na to ne mora utjecati cilj koji se odlukom htio postići (ako su ispunjeni uvjeti za ništetnost odluke, do nje dolazi bez obzira na cilj odluke). Do ništetnosti dolazi po zakonu nastankom razloga ništetnosti bez poduzimanja ikakve daljnje radnje. Na ništetnost sud pazi po službenoj dužnosti i takva se odluka ne upisuje, niti je na temelju nje moguć drugi upis. Javni bilježnik nije dužan unijeti u zapisnik očito ništetnu odluku, a ako sumnja, treba upozoriti predsjednika skupštine na ništetnost i svoje upozorenje unijeti u zapisnik. Ništetnost djeluje prema svima bez presude, ali se može tužbom tražiti njezino utvrđenje. Može se isticati prigovorom u parnici, zahtjevom kao prethodno pitanje, pa i izvan postupka.⁴⁸

Nitko se ne može pozvati na povjerenje u ništetnu odluku osim ako je ona upisana u sudski registar. Treće osobe koje su u dobroj vjeri glede takve odluke su zaštićene po čl. 66. st. 2. i 3. ZTD-a. Ako je ništetna odluka upisana, sud ju je dužan brisati po službenoj dužnosti ili na zahtjev ovlaštene osobe.⁴⁹

Ako je ništetan izbor nadzornog odbora, ništetne su i njegove odluke. Ako je ništetan izbor samo nekih članova nadzornog odbora, odluke su valjane ako je valjano izabrano dovoljno članova da bi se mogle donositi odluke, pod uvjetom da je za valjanu odluku dana potrebna većina glasova valjano izabranih članova neovisno o tome tko je glasao. Odluka nije valjana ako su pritom korišteni glasovi članova čiji je izbor ništetan. Ništetna je i odluka o imenovanju uprave donesena glasovima članova nadzornog odbora s ništetnim izborom, ali ako su članovi uprave upisani i u registar, treći u dobroj vjeri su zaštićeni u pogledu poslova koje je uprava sklopila u ime i za račun društva. Unatoč ništetnom izboru članova nadzornog odbora, oni imaju pravo na nagradu na temelju obveznog odnosa s društvom, a društvo od njih ima pravo na naknadu štete ako su mu je prouzročili svojim radom.⁵⁰

Moguća je i djelomična ništetnost. Ako odluka ima više odluka, ništetnost jedne ne znači ništetnost ostalih, osim ako se neka odluka ne može donijeti bez tako ništetne odluke (npr. odluka o izboru nadzornog odbora bez odluke o opozivu prijašnjih članova) ili kada

⁴⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1540-1541.

⁴⁹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1541.

⁵⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1541-1542.

odluka ovisi o ništetoj odluci (npr. odluka o godišnjim financijskim izvješćima je potrebna za odluku o upotrebi dobiti).⁵¹

Primjenjuje se pravilo o djelomičnoj ništetoj posla i tumačenjem se utvrđuje ništetoj cijele ili dijela odluke, odnosno prava volja društva. Ako je ništetoj dio odluke, smatra se da je ništetoj cijela odluka ako ostali dio odluke ne može opstati bez ništetoj dijela ili je neprovediv jer je bez ništetoj dijela besmislen. Npr. ništetoj dijela odluke o povećanju temeljnog kapitala čini ništetoj i dio o isključenju prvenstva upisa novih dionica, ali ništetoj isključenja ne mora dovesti do ništetoj povećanja. Međutim, ako do povećanja dolazi samo kako bi određeni ulagatelj stekao nove dionice, onda bi ništetoj dijela o isključenju dovela do ništetoj dijela o povećanju.⁵²

14. Tužba radi ništetoj odluke

Tužba radi ništetoj odluke skupštine zahtijeva utvrđenje ništetoj odluke i deklaratorna je, ali zbog učinka ništetoj prema svima ima konstitutivne elemente. Tužba za pobijanje predstavlja drugi oblik tužbe radi ništetoj kojom se također traži utvrđenje ništetoj odluke, a razlike su u nedostacima koji se uklanjaju. Ta je tužba moguća i kad je izvjesno neispunjenje uvjeta potrebnog za učinak odluke, pa se može, radi jasnoće stanja, tužbom tražiti utvrđenje ništetoj. Ništetoj na temelju presude postoji neovisno je li odluka bila ništetoj, pobojna ili bez učinka, i pravomoćna presuda djeluje prema svima. Dioničar podiže negatornu tužbu jer štiti članstvo kao apsolutno pravo od zadiranja u njega ništetoj odlukom skupštine. Član uprave ili nadzornog odbora podiže kvazinegatornu tužbu jer mu se uklanjanjem ništetoj odluke omogućuje obavljanje posla u organu. Tužbu može podići bilo koja osoba koja ima pravni interes i to vremenski neograničeno. Ako nema aktivne legitimacije, to je materijalnopравни nedostatak zbog čega se tužba odbija. Pasivno

⁵¹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1542.

⁵² Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1542-1543.

legitimirano je uvijek društvo. Pritom je potrebno naglasiti kako nisu dopuštene tužbe za utvrđenje ništetnosti između dioničara.⁵³

Zakon kao tužitelje navodi dioničara, upravu, člana uprave ili nadzornog odbora. Uprava tako ima procesnu sposobnost koju inače ne bi imala, a drugi spomenuti tužitelji imaju pravni interes zbog svog položaja u društvu bez dokazivanja. Ostali moraju dokazati pravni interes (npr. strana iz poduzetničkog ugovora). Dovoljno je da dioničar dokaže članstvo ispravom o dionici, odnosno u slučaju dionica na ime upisom u registru dionica. U slučaju nematerijaliziranih dionica, bitno je stanje na računu tužitelja u računalnom sustavu središnjeg depozitorija ili u registru dionica. Pritom je relevantno stanje na dan poduzimanja procesne radnje (npr. za presudu na dan zadnje usmene sudske rasprave).⁵⁴ Ako tužbu podigne više osoba, oni su jedinstveni suparničari, što znači da se svi suparničari smatraju jednom strankom (ako neki od njih propusti koju radnju u postupku, učinak radnji koje su poduzeli drugi suparničari se odnosi i na onoga koji radnju nije poduzeo). No, razlika je glede materijalnopravnog roka za podizanje tužbe. Tužitelj koji je zakasnio s podizanjem tužbe ne bi se mogao u postupku pridružiti onome koji je to učinio u roku, ali bi mogao u postupku sudjelovati kao umješlač.⁵⁵ Nije bitno je li tužitelj sudjelovao na skupštini. Otuđenje dionice nije smetnja za vođenje parnice od strane dioničara koji je bio dioničar u trenutku podizanja tužbe. Važno je biti dioničar kad se podiže tužba zbog procesne legitimacije.⁵⁶ Dioničar se može pridružiti tužitelju u postupku kao umješlač u roku od mjesec dana od dana objave u glasilu društva da je tužba podignuta i da je sud zakazao ročište. Time se otklanja otezanje postupka zbog pristupanja postupku na strani tužitelja u kasnijoj fazi.⁵⁷

Uprava nije pravna osoba, ali po zakonu ima *ius standi in iudicio*. Budući da je riječ o stalnom organu, promjene u njemu nakon podignute tužbe nemaju utjecaja na spor. O tužbi i ostalom uprava odlučuje kako i inače donosi odluke.⁵⁸ Članovi uprave skupno zastupaju društvo ako statutom nije drukčije određeno.⁵⁹ Svi članovi uprave mogu dati drugome ovlast za zastupanje (npr. punomoć). Članovi uprave i nadzornog odbora mogu tužiti ako su u tom svojstvu u vrijeme podizanja tužbe i kasnije na dan zadnje usmene sudske rasprave. Dakle, ne

⁵³ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1543-1545.

⁵⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1545.

⁵⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1593.

⁵⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1545-1546.

⁵⁷ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1596.

⁵⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1546.

⁵⁹ Pogledati čl. 241. st. 2. *ZTD-a*, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.)

moгу tužiti bivši članovi organa. Ako prestanu biti članovi organa tijekom postupka, gube ovlast vođenja spora. Njihovi nasljednici mogu preuzeti parnicu po pravilima parničnog postupka. Ako tuži dioničar, društvo zastupaju uprava i nadzorni odbor. Ako tuži uprava ili njezin član, društvo zastupa nadzorni odbor. Ako tuži član nadzornog odbora, društvo zastupa uprava. Ako tuže uprava (ili njezin član) i član nadzornog odbora, društvo ne bi mogli zastupati ni uprava ni nadzorni odbor. Tada bi se mogli dogovoriti da ne tuži ili uprava (ili njezin član) ili član nadzornog odbora, pa bi društvo zastupala uprava ili nadzorni odbor.⁶⁰ Također je moguće da glavna skupština odredi posebnog zastupnika na zahtjev uprave. Tako bi skupština donijela odluku koja ulazi u područje vođenja poslova društva, ali to ne mora učiniti. Ako skupština ne odredi posebnog zastupnika, sud bi mogao tuženiku postaviti privremenog zastupnika.⁶¹ Ako tuži netko izvan prethodno navedenih osoba, društvo zastupa uprava. Stekne li netko (uključujući treće osobe) nešto na temelju nišetne odluke, mora to vratiti društvu i nadoknaditi troškove (npr. dioničari dividendu isplaćenu na temelju nišetne odluke o upotrebi dobiti).⁶²

Prema presudi VTSRH-a Pž-3678/02 od 11.3.2003. udruga malih dioničara ne može podignuti tužbu za utvrđenje nišetnosti odluke skupštine.⁶³

15. Ostala pitanja

Za sporove o nišetnosti je nadležan trgovački sud gdje je upisano sjedište društva u registar. Ne može biti nadležno više sudova neovisno o podružnicama. Više postupaka glede tužbi za nišetnost iste odluke treba spojiti. Postupci glede tužbi za nišetnost i poboynost iste odluke ne moraju se spojiti, ali se vode s istim ciljem pa ne bi bilo dobro da različito završe. U tako spojenim postupcima tužitelji su jedinstveni suparničari.⁶⁴ Sud ne bi mogao o valjanosti pobijane odluke odlučiti različito za pojedine tužitelje osim ako tužitelj nema ovlast za

⁶⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1546.

⁶¹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1594-1595.

⁶² Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1547.

⁶³ Čuveljak J., *op. cit.* u bilj. 31, str. 270.

⁶⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1585-1586.

pobijanje ili tužbu nije podignuo u roku.⁶⁵ Ako je tužba radi pobijanja pravomoćno odbijena, ne može se na temelju istih činjenica tužiti radi ništetnosti, ali je nakon toga moguće tužiti radi ništetnosti na temelju drukčijih činjenica.⁶⁶ Postupak je hitan da se ništetne odluke brže zamijene valjanima.⁶⁷

Vrijednost predmeta spora je važna pri odluci o reviziji, sudskoj pristojbi, naknadi troškova i sl. O navedenim pitanjima ovisi koji će pravni lijekovi biti dopušteni protiv presude i hoće li stranka u sporu s obzirom na visinu troškova spora dobiti najbolju pravnu pomoć.⁶⁸ Vrijednost predmeta spora određuje se prema vrijednosti koju tužitelj navede u tužbi. Ako je to očito previsoko ili prenisko, sud će po službenoj dužnosti ili na prigovor tuženika nakon izjašnjavanja stranaka rješenjem (nema žalbe) odrediti vrijednost. Sud uzima u obzir okolnosti, dakle značenje stvari za stranke ili slobodnu procjenu. Vrijednost može biti veća od desetine temeljnog kapitala, a ako desetina iznosi više od 500 000 eura, više od tog iznosa ako je značenje stvari za stranke veće.⁶⁹

Svaka strana mora dokazati ono što tvrdi. Tužitelj mora dokazati postojanje svog pravnog interesa za podizanje tužbe (npr. svojstvo dioničara) i činjenice kojima dokazuje osnovanost zahtjeva (u čemu je pogreška i zašto je odluka ništetna).⁷⁰

Sud može odrediti privremenu mjeru da zaustavi primjenu odluke koju se tužbom želi utvrditi ništetnom u slučaju vjerojatnosti nepopravljive štete društvu. Posredno se štite dioničari. Pri donošenju takve mjere sud treba djelovati restriktivno i koristiti je samo kada bi bez nje stvarno došlo do veće štete nego kad se ona ne bi odredila. Donošenje mjere nije moguće samo radi sprječavanja nastanka štete dioničarima. Njome se može otežati djelovanje društva do uništenja (trajanje postupka). Primjerice, zaustavi li se privremenom mjerom provedba odluke o upisu povećanja temeljnog kapitala u sudski registar, a društvu su potrebna svježja sredstva za poslovanje, to bi moglo gospodarski ugroziti društvo. Ne bi se mogla privremenom mjerom zaustaviti primjena odluke skupštine o promjeni članova nadzornog odbora jer bi to moglo društvu pričiniti veću štetu od štete koja bi nastala provedbom odluke s obzirom na dugotrajne postupke, a društvo bi poslovalo bez nadzornog odbora. Dobro je procijeniti učinak za društvo, uzeti u obzir interes društva, zlonamjerne zahtjeve, dužnost

⁶⁵ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1593.

⁶⁶ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1601.

⁶⁷ Gorenc *et al.*, *op. cit.* u bilj. 3, str. 794.

⁶⁸ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1602-1603.

⁶⁹ Pogledati čl. 363.a ZTD-a, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.)

⁷⁰ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1608-1609.

dioničara da lojalno postupa, kriterij odnosa šteta, i koristiti je kad nema drugog načina. Ne određuje se protiv odluke, nego se zaustavlja njezina provedba. Teret dokaza je na predlagatelju koji mora navesti konkretne radnje u prilog određivanja privremene mjere (npr. da bi pripajanje pogoršalo stanje društva zbog dugova društva koje se pripaja). Ne može se tražiti zabrana saziva skupštine ili odlučivanja na skupštini. Donošenjem presude o utvrđenju ništetnosti prestaje pravni interes za privremenom mjerom, pa se prijedlog odbacuje.⁷¹

Postupak u kojem se traži utvrđenje ništetnosti odluke skupštine može društvu nanijeti štetu i kada tužitelj ne uspije s tužbom. To može biti slučaj s privremenom mjerom koja sprječava da se odluka provede do kraja spora ili se može raditi o slučaju u kojem zakon određuje da se statusna promjena ne može upisati u sudski registar dok traje postupak pobijanja odluke. Kada odluke bez učinka dobiju učinak upisom u registar, a zlonamjerno se tuži za utvrđenje ništetnosti kako bi se odgodio upis i time onemogućio učinak takve odluke, može doći do uništenja društva. Zato ponekad treba dopustiti upis odluke prije donošenja konačne odluke.⁷² Ako se tuži za utvrđenje ništetnosti odluke o promjeni temeljnog kapitala, izdanju obveznica, poduzetničkom ugovoru, priključenju, prijenosu dionica manjinskih dioničara, i ako je tužba po zakonu nedopuštena, sud može na prijedlog društva rješenjem dopustiti upis odluke u registar i da nedostatak odluke ne utječe na učinak upisa. Činjenice treba učiniti vjerojatnim. Sud donosi navedeno rješenje ako je tužba nedopuštena ili očito neosnovana, ili ako tužitelj u tjedan dana od dostave prijedloga ne dokaže da je u vrijeme objave poziva imao dionice od najmanje 100 eura temeljnog kapitala i još ih ima, ili po slobodnoj ocjeni suda treba odmah dati prednost učinku odluke, jer znatna šteta za društvo i dioničare preteže nad štetom tužitelja, osim u slučaju posebno teške povrede prava.⁷³

Pravomoćno rješenje obvezuje sud i djeluje prema svakome. O prijedlogu društva da se dopusti upis odluke u sudski registar sud odlučuje u roku od 3 mjeseca od postavljanja prijedloga. Žalba je moguća u roku od 3 dana od dostave rješenja stranci. O žalbi se odlučuje u roku od 30 dana. Ako je tužba osnovana, društvo tužitelju mora nadoknaditi štetu od upisa odluke, ali se ne može otkloniti učinak upisa.⁷⁴ Ne radi se o izvanparničnom postupku, nego društvo u okviru postupka za utvrđenje ništetnosti pokreće incidentalni postupak u kojem sud

⁷¹ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1609-1615.

⁷² Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1615-1616.

⁷³ Pogledati čl. 366.a *ZTD-a*, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.)

⁷⁴ Barbić J., *op. cit.* u bilj. 4, str. 1621.

odlučuje o upisu odluke. Tako se omogućava poslovanje, a tužitelj nije oštećen jer ima pravo na naknadu štete. Hrvatska se doktrina rijetko bavi ovim institutom, a prakse gotovo nema.⁷⁵

⁷⁵ Pogledati Babić S., *Zaštita pravnih učinaka skupštinskih odluka prema čl. 366.a Zakona o trgovačkim društvima*, Pravo i porezi, RRiF-plus, Zagreb, br. 9 (2019), str. 80-81.

16. ZAKLJUČAK

Odluka skupštine je način na koji dioničari izražavaju volju društva. Neovisno jesu li odluke nišetne, pobjne ili bez učinka, u slučaju uspjeha u sporu utvrđuje se nišetnost. Tako postaje nebitno koji su nedostatak imale takve odluke. Razlozi nišetnosti određeni su zakonom kao *numerus clausus* što znači da ne postoje drugi razlozi izvan zakonskih. Mora ih se restriktivno tumačiti i ne olako primjenjivati. Sve nam to govori u prilog značenju nišetnosti odluke za društvo i za s njim povezane osobe. Nišetnost se može sastojati od pogreški u sazivu skupštine, a to znači saziv od neovlaštene osobe ili ako se poziv ne objavi u glasilu društva. Moguće je i da postoje pogreške u vezi sa zapisnikom, zatim povrede koje proizlaze iz sadržaja odluke (protivnost biti društva, pravilima o zaštiti vjerovnika ili javnom interesu). Odluka može biti protivna moralu, nišetnost proglašena odlukom suda, a postoje i razlozi nišetnosti vezani uz izbor nadzornog odbora i utvrđenje godišnjih financijskih izvješća. Poseban je slučaj kada se uprava propusti savjetovati s radničkim vijećem prije odluke. Važno je spomenuti kako se nišetnost može ukloniti unatoč postojanju razloga nišetnosti. To ponekad ovisi i o samim dioničarima. Nišetnost djeluje prema svima. To dodatno govori o težini povreda na koje se odnosi i da je potreban pažljiv pristup. Tužbu za utvrđenje nišetnosti mogu podnijeti osobe s pravnim interesom, no zakon posebno navodi tko će to u pravilu biti.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da pravila o nišetnosti odluka treba oprezno primjenjivati. S jedne strane cilj uspostave društva u privatnom pravu je poslovanje i stjecanje dobiti (iako postoje iznimke), a s druge strane zakonodavac intervenira kad je to potrebno zbog dalekosežnih posljedica koje nišetnost odluka može imati za društvo i ostale. Ponekad se država mora miješati kako bi zaštitila različite interese od zloraba, npr. manjinu od većine, ali i obrnuto. Međutim, treba imati na umu da je društvo privatna zajednica i postoje slučajevi kad dioničari mogu odluku učiniti valjanom unatoč nišetnosti.

17. POPIS LITERATURE

- Babić S., *Zaštita pravnih učinaka skupštinskih odluka prema čl. 366.a Zakona o trgovačkim društvima*, Pravo i porezi, RRiF-plus, Zagreb, br. 9 (2019),
- Barbić J., *Pravo društava*, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2020.,
- Čuveljak J., *Ništavost i pobojnost odluka skupštine trgovačkog društva*, Financije i porezi, TEB Poslovno savjetovanje, Zagreb, br. (2009) 1,
- Gorenc V.; Ćesić Z.; Buljan V.; Brkanić V., *Komentar zakona o trgovačkim društvima*, RRiF-plus, Zagreb, 2008.,
- Marković N., *Ništavost i pobojnost odluka skupština trgovačkih društava kapitala*, Javni bilježnik, Hrvatska javnobilježnička komora, Zagreb, br. 8 (2004) 18-19,
- Marković-Bajalović D., *Ništavost i pobojnost odluke skupštine akcionarskog društva*, Pravo u gospodarstvu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, br. 51 (2012) 3,
- Markovinović H., *Ništavost odluka glavne skupštine*, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, br. 2 (2002) 4,
- Mijatović. N., *O zapisniku s glavne skupštine dioničkog društva i nekim drugim pitanjima*, Informator, Novi informator, Zagreb, br. 60 (2012) 6081,
- Pavlović M., *Razlike između ništavosti i pobojnosti odluka skupštine društva kapitala*, 1. dio, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, br. 5 (2005) 1,
- Petrović S.; Ceronja P., *Osnove prava društava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2019.,
- Trkanjec M., *Načelo lojalnosti u trgovačkim društvima u kontekstu zabrane zlouporabe prava*, Pravo u gospodarstvu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, br. 58 (2019) 4,
- Zakon o trgovačkim društvima*, NN br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgovačkim-društvima (17.4.2023.),
- Zakon o radu*, NN br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, zakon.hr/z/307/Zakon-o-radu (17.4.2023.),

Zakon o trgovačkim društvima, iusinfo.hr/sudska-praksa/SE500B4788S09D20091006
(31.3.2023.).